

**НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА:
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ**

*Рекомендовано Науково-методичною радою
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол № 5 від «26» травня 2023 р.)
Обов'язково до розміщення в репозиторії*

Запоріжжя 2023

Навчально-ознайомча практика: методичні вказівки (для студентів спеціальності 184 Гірництво усіх форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) / Уклад. С.В. Сахно. Запоріжжя: ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2023. 22 с.

Методичні вказівки включають загальні положення, питання організації практики, контролю та підбиття підсумків практики. Вказівки містять критерії, щодо оцінювання практики керівниками від Підприємства та Університету, критерії оцінювання захисту звіту з практики; вимоги до оформлення звіту та щоденника (робочого зошита) практики, включаючи зразки титульної сторінки звіту з практики та щоденника (робочого зошита) практики; перелік рекомендованої літератури. Рекомендовано для студентів спеціальності 184 Гірництво першого (бакалаврського) рівня освіти, які проходять навчально-ознайомчу практику.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Затверджено на засіданні кафедри
гірничої справи
Протокол № 1 від «04» травня 2023 р.

Узгоджено: Секретар Редакційної ради

Христина МАЛІЙ
«05» травня 2023 р.

© ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», 2023

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчально-ознайомча практика є невід'ємною складовою частиною освітньо-професійної програми «Підземна розробка родовищ» за якою ведеться підготовка бакалаврів з гірництва в Технічному Університеті «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА». Вона є важливою та обов'язковою ланкою підготовки майбутнього фахівця з гірництва до роботи за спеціальністю, дозволяє закріпити отримані під час теоретичного навчання знання і навички, що дозволить забезпечити опанування дисциплін спеціального спрямування при подальшому навчанні. Навчальним планом передбачене проведення навчально-ознайомчої практики після закінчення 2-го курсу навчання за денною формою або 1-го курсу навчання за прискореною формою. Тривалість практики – 2 тижні.

Мета практики – ознайомлення зі сферою професійної діяльності фахівців з гірництва, закріплення та поглиблення отриманих теоретичних знань у практичних умовах, набуття базових практичних умінь та навичок з гірництва, які будуть затребувані при вивченні спеціальних курсів.

Задачі практики:

1. Сприяння формуванню свідомого ставлення студентів до обраної професії.
2. Вивчення структури і організації гірничого підприємства, взаємодії основних і допоміжних дільниць, цехів та служб.
3. Ознайомлення з гірничо-геологічними умовами шахти, планами гірничих виробок, геологічними прогнозами, паспортами кріплення і управління покрівлею.
4. Ознайомлення з процедурою працевлаштування, системою інструктажів з техніки безпеки.
5. Вивчення структури звітів та набуття навичок їх оформлення на прикладі звіту про практику.

Під час проходження практики передбачається виконання студентами наступних **завдань**:

- ознайомлення з структурою і загальними відомостями гірничого підприємства;

- ознайомлення з проектно-технічною і геолого-маркшейдерською документацією підприємства для формування просторового уявлення про морфологічну будову корисної копалини, стратиграфію та літологію шарів гірських порід родовища, розкриття і підготовку шахтного поля;

- вивчення вимог техніки безпеки та охорони праці, щодо правил пересування людей по гірничим виробкам, правил поведінки працівників при аваріях, користування шахтними ізолюючими саморятівниками, щодо відомостей про небезпечні та шкідливі виробничі фактори, систему організації провітрювання гірничих виробок, відомості про пилогазовий режим підприємства, загальні правила безпеки при транспортуванні, розвантаженні та перевантаженні матеріалів і обладнання.

- ознайомлення з поверхневими цехами і ділянками підприємства, а також з технікою і технологією підземних гірничих робіт.

2 ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчально-ознайомча практика студентів, що навчаються за спеціальністю 184 Гірництво проводиться на базах практики - гірничих підприємствах науково-технічний та організаційний рівень яких відповідає сучасному рівню гірничих технологій.

Направлення студентів на практику та призначення керівників практики відбувається на підставі наказу ректора.

Безпосередніми керівниками студентів-практикантів є керівник практики від Університету і керівник практики від Підприємства-бази практики.

Навчально-ознайомча практика передбачає ознайомлення студентів як з цехами і ділянками, розташованими на поверхневому комплексі підприємства, так і з підземними гірничими роботами. Ознайомлення з технологією підземних гірничих робіт переважно (для студентів яким виповнилось 18 років) повинно супроводжуватись екскурсією по підземним гірничим виробкам. Екскурсії здійснюються групами згідно з затвердженим графіком під керівництвом інженерно-технічних робітників підприємства.

Студенти Університету зобов'язані:

- до початку практики ознайомитись з її змістом, вимогами до її проходження, структурою звіту про практику і вимогам до його оформлення;
- своєчасно прибути на місце проведення практики;
- за необхідності пройти навчання в учбово-курсному комбінаті (УКК) або учбовому пункті;
- ознайомитися з структурою Підприємства та його ланками;
- у повному обсязі виконувати завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- знати і виконувати вимоги правил безпеки, правил внутрішнього розпорядку, інструкцій з охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії для робітників відповідних професій і видів робіт або посадових інструкцій;
- дотримуватися інструкцій, які передбачені колективною угодою та правилами внутрішнього розпорядку Підприємства;
- уміти користуватися засобами індивідуального та колективного захисту;
- вести щоденник (робочий зошит) практики;
- своєчасно скласти та оформити звітні матеріали: щоденник (робочий зошит) та звіт з практики.

Керівник практики від Підприємства призначається з числа кваліфікованих спеціалістів наказом керівника Підприємства. Разом з керівником практики від Університету керівник від Підприємства забезпечує організацію і контроль проходження практики у відповідності з програмою та календарним планом.

3 КОНТРОЛЬ І ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

3.1 Форми і методи контролю. Підбиття підсумків практики

Форма звітності студентів про проходження практики – це письмовий звіт і щоденник (робочий зошит) практики. Звіт і щоденник (робочий зошит) практики перед поданням до захисту керівнику практики від Університету повинні бути підписані керівником від

Підприємства-бази практики. Звіт з практики, перед захистом, перевіряється керівником від Університету на відповідність змісту і оформлення встановленим вимогам. Після цього студент допускається до захисту. У спеціально призначений день студенти захищають звіт з практики перед комісією, склад якої призначається завідувачем кафедри; до складу комісії входять три особи - керівник практики від кафедри і викладачі кафедри.

Звіт з практики студент захищає у встановлений Університетом термін. У процесі оцінювання результатів проходження практики береться до уваги: якість оформлення звіту і щоденника (робочого зошиту) практики, відгук про проходження практики наданий керівником практики від бази практики, відповіді на питання щодо виконання завдань практики.

Студента, який не виконав програму практики без поважних причин або отримав незадовільну оцінку під час захисту практики, відраховують з Університету. Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених Університетом. Підсумки навчально-ознайомчої практики обговорюють на засіданні кафедри.

3.2 Вимоги до оформлення звітів

Звіт повинен містити: титульну сторінку, зміст, вступ, основні розділи, висновки, додатки (не включаються до загального переліку сторінок), перелік посилань, щоденник (робочий зошит) практики.

Основний текст звіту про практику оформлюється відповідно до вимог Національного стандарту України «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки: Структура та правила оформлення. ДСТУ 3008:2015».

Звіт готується у друкованому вигляді на аркушах білого паперу формату А4 (210x297мм). Вимоги до оформлення: шрифт Arial, 14 кегль, інтервал – 1,5; береги: верхній, нижній – 2 см, правий – 1,5 см; лівий – 3 см, з абзацним відступом 1,25 см.

Текст звіту повинен бути логічно побудованим, стисло і чітко надавати інформацію. Звіт повинен містити текстову і графічну частину. Текстова частина звіту повинна розкривати наступні питання (які можуть бути представлені як відповідні основні розділи): загальні відомості про родовище і гірниче підприємство; способи розкриття, підготовки і систем розробки; технологія очисних робіт; технологія проведення гірничих виробок; вентиляція і транспорт корисних копалин; технологічний комплекс поверхні підприємства.

Графічна частина додається до звіту у вигляді додатків, розташованих після текстової частини. До графічної частини входять викопіювання з плану гірничих виробок або геологічний прогноз ділянки шахтного поля, технологічні паспорти проведення і кріплення гірничих виробок, паспорти кріплення і управління покрівлею, схема вентиляції, схема транспорту.

Кожний розділ звіту повинен починатись з нової сторінки. Розділи звіту повинні мати порядкову нумерацію з позначенням номерів арабськими літерами. Заголовки підрозділів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту звіту і дорівнювати 1,25 см.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП» та інші не нумеруються. Заголовки структурних елементів звіту та заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і бути надрукованим великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Сторінки звіту слід нумерувати арабськими цифрами у правому верхньому куті сторінки, додержуючись наскрізної нумерації. Титульний аркуш та зміст включають до загальної нумерації сторінок звіту, але номер сторінки не проставляють. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок звіту.

Додатки нумеруються в тій послідовності, у якій на них надається посилання в тексті. Кожний додаток повинен мати заголовок, який друкують вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком, але посередині рядка, друкують слово «ДОДАТОК» і відповідну велику літеру української абетки, крім літер Г, І,

Є, З, І, І, Й, О, Ч, Ъ, яка позначає додаток. Текст кожного додатка починають з наступної сторінки.

Приклад оформлення титульної сторінки звіту з практики наведено в додатку А.

Орієнтовний зміст звіту представлено в таблиці 3.1.

Матеріали необхідні для оформлення звіту про практику знаходяться у різних відділах і службах шахти: геологічному відділі, маркшейдерському відділі, технічному відділі, дільниці ВТБ, службах головного механіка та енергетика, дільницях транспорту.

Таблиця 3.1. Рекомендований зміст і обсяг звіту з практики

ЗМІСТ	Обсяг, стор.
Вступ	1
1. Загальні відомості про родовище і гірниче підприємство 2. Розкриття шахтного поля 3. Підготовка шахтного поля 4. Системи розробки та її параметри 5. Технологія очисних робіт 6. Технологія проведення гірничих виробок 7. Транспорт 8. Вентиляція 9. Поверхневий комплекс підприємства	15-20
Висновки	1
Перелік посилань	1-2
Додатки	5-7
Щоденник (робочий зошит) практики	4

3.3. Вимоги до щоденника практики (робочого зошита)

Для фіксації отриманих знань і навичок студент повинен регулярно робити необхідні нотатки у щоденнику (робочому зошиті) протягом практики. Кожний запис починається з дати.

Приклад оформлення щоденника (робочого зошита) з практики наведено в додатку Б.

У щоденнику (робочому зошиті) відображається:

- короткий зміст (тези) отриманої інформації;
- візуальні спостереження, ескізні рисунки перетинів гірничих виробок, ескізи елементів кріплення, гірничого обладнання, систем захисту і пилопригнічення та ін.);
- характеристики обладнання, устаткування, інструментів та приладів, порядок і тривалість виконання операцій;
- розміщення персоналу на робочих місцях, послідовність і способи виконання технологічних операцій;
- технічні показники роботи обладнання і діляниць в цілому.

На основі знайомства з гірничо-графічною документацією і відвідування діляниць з видобутку корисних копалин і проведення виробок студенти повинні вивчити і відобразити у щоденнику (робочому зошиті):

- гірничо-геологічні умови діляниці;
- технологію гірничих робіт (для очисних і прохідницьких робіт обов'язково, для інших ділянок - опціонально);
- обладнання, що використовується на діляниці;
- організацію робіт і розстановку персоналу.

3.4 Критерії оцінювання проходження практики

Розподіл максимальних балів, які може отримати студент за результатами оцінювання звіту визначається відповідно до його захисту. Шкала оцінювання має бути відображена у робочій програмі практики у відповідних критеріях оцінювання.

Таблиця 3.2. Шкала оцінювання результатів проходження навчально-ознайомчої практики

Оцінка за проходження практики та письмовий звіт, балів		Захист звіту, балів	Підсумкова кількість балів
Керівника від Підприємства - бази практики за проходження практики	Керівника від Університету за письмовий звіт		
до 30	до 35	до 35	до 100

Критерії, що визначають зміст оцінки за проходження практики, наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3. Критерії оцінки проходження навчально-ознайомчої практики

№	Критерії	Мах кількість балів
Оцінка керівником практики від Підприємства		
1	Рівень комунікабельності, етичність поведінки, вміння працювати в колективі	5
2	Рівень трудової та виконавчої дисципліни, дотримання техніки безпеки та охорони праці	5
3	Рівень виконання завдань практики	10
4	Якість та повнота підготовленого звіту	10
	Всього	30
Оцінка керівником практики від Університету		
5	Рівень повноти характеристики загальних відомостей про родовище і гірниче підприємство	5
6	Рівень повноти характеристики розкриття і підготовки шахтного поля	5

Продовження таблиці 3.3

№	Критерії	Мах кількість балів
7	Рівень повноти характеристики системи розробки та її параметрів	5
8	Рівень повноти характеристики технології очисних і прохідницьких робіт	5
9	Рівень повноти характеристики системи провітрювання підприємства і схеми транспорту	5
10	Рівень повноти характеристики поверхневого комплексу підприємства	5
11	Рівень оформлення і оцінка якості звіту в цілому	5
	Всього	35
	Оцінка на захисті	
12	Студент демонструє обізнаність у загальних гірничо-геологічних і гірничо-технічних відомостях про підприємство, на якому проходив практику	10
13	Студент здатний пояснити основні технологічні процеси підприємства	10
14	Студент здатний аналізувати гірничо-графічну документацію і робити висновки про ефективність робіт	10
15	Студент володіє професійною термінологією і може використовувати її при обговоренні технологічних процесів гірництва	5
	Всього	35
	Підсумок	100

Оцінка виставляється за 100-бальною шкалою. Переведення кількості балів у шкалу ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) та інші шкали здійснюється відповідно до регламентів Університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
3. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
4. Про затвердження Порядку укладення договору про стажування здобувачів вищої освіти вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях і Типової форми договору про стажування здобувачів вищої освіти вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2013 р. №20. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20-2013-п>.
5. Про затвердження Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів України: наказ Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. №93. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>.
6. Щодо проходження стажування: Лист Міністерства соціальної політики України від 13.07.2016 р. № 451/021/106-16.
7. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки: Структура та правила оформлювання. ДСТУ 3008:2015: Національний стандарт України (затверджений наказом ДП «УкрНДНЦ» від 22.06.2015 р. № 61). URL: http://udhtu.edu.ua/public/userfiles/file/dsty_3008_2015.PDF.
8. Інформація та документація. Бібліографічна посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015 (затверджений наказом ДП «УкрНДНЦ» від 22.06.2015 р. № 61). URL: http://library.nlu.edu.ua/Biblioteka/sait/DSTU_8302-2015.pdf.

ДОДАТОК А

Приклад оформлення титульної сторінки звіту з практики

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»»

Кафедра гірничої справи

ЗВІТ

про проходження навчально-ознайомчої практики на
(назва підприємства)

здобувача вищої освіти за освітньо-
професійною програмою «Підземна
розробка родовищ»
(спеціальність 184 Гірництво)

гр. _____

Керівник практики від Університету	Керівник практики від Підприємства
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Запоріжжя 2023

ДОДАТОК Б
Щоденник (робочий зошит) з практики

**ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»**

**ЩОДЕННИК (РОБОЧИЙ ЗОШИТ)
НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧОЇ ПРАКТИКИ**

студента

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)
Факультет _____ гірничо-металургійний

Кафедра _____ гірничої справи

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 184 Гірництво
(шифр, назва)

група _____

Студент _____ прибув на практику
(прізвище, ініціали)

Актив МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГА _____

Печатка
Підприємства Активу "___" _____ 20___ року

_____ (підпис) _____ (посада, ім'я та прізвище, керівника від Підприємства)

Вибув з Активу

Печатка
Підприємства Активу "___" _____ 20___ року

_____ (підпис) _____ (посада, ім'я та прізвище керівника від Підприємства)

Календарний план проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Дні проходження практики					Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	
1 тиждень							
1.	Організаційна зустріч-знайомство з керівником практики від Університету. Інструктаж з охорони праці.	X					
2.	Прибуття на підприємство, організаційні збори. Інструктаж з охорони праці.		X				
3.	Відвідування геологічного відділу.		X				
4.	Відвідування маркшейдерського відділу.			X			
5.	Відвідування технологічного відділу.			X			
6.	Відвідування ділянки ВТБ.				X		
7.	Відвідування служби головного механіка та енергетика.				X		
8.	Відвідування ділянки транспорту.					X	
9.	Заповнення щоденника (робочого зошита) з практики.					X	
2 тиждень							
10.	Підготовка і оформлення звіту з практики.	X					
11.	Підготовка і оформлення звіту з практики.		X				
12.	Підготовка і оформлення звіту з практики.			X			
13.	Підготовка і оформлення звіту з практики.				X		
14.	Захист звіту з практики.					X	

Керівники практики:

від Підприємства

_____ (підпис) _____ (ім'я та прізвище)

від Університету

_____ (підпис) _____ (ім'я та прізвище)

День 2.

Прибуття на підприємство, організаційні збори. Інструктаж з охорони праці.

Оцінка роботи студента керівником практики від Підприємства

№	Критерії	Кількість балів (підкреслити потрібне)				
		1	2	3	4	5
1.	Рівень комунікабельності, етичність поведінки, вміння працювати в колективі.					
2.	Рівень трудової та виконавчої дисципліни, дотримання техніки безпеки та охорони праці.					
3.	Рівень виконання завдань практики.					
4.	Якість та повнота підготовленого звіту.					
	Всього					

Відгук про роботу студента на практиці (необов'язкове поле)

Керівник практики від Підприємства

(посада)

(підпис)

(ім'я та прізвище)

Печатка

« _____ » _____ 20 ____ року

